

LIETUVOS RESPUBLIKOS
KRAŠTO APSAUGOS SISTEMOS ORGANIZAVIMO IR KARO TARNYBOS ĮSTATYMO
NR. VIII-723 PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymo Nr. VIII-723 pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Įstatymo projektas) rengimą paskatino personalo pritraukimo ir išlaikymo problema krašto apsaugos sistemoje (toliau – KAS). Reaguodama į kylantį vidutinį darbo užmokestį Lietuvos Respublikoje ir besikeičiančią situaciją darbo rinkoje, KAS privalo tobulinti tarnybinio atlyginimo mokėjimo, priedų, kompensacijų ir išmokų skyrimo nuostatas. Taip pat siūloma gerinti sąlygas karių sveikatos priežiūros ir į atsargą išleistų karių integracijos į visuomenę srityse.

Įstatymo projektu siūloma:

- Tobulinti tarnybinio atlyginimo, priedų, kompensacijų ir išmokų skyrimo nuostatas.
- Didinant KAS patrauklumą, gerinti sąlygas karių sveikatos priežiūros ir į atsargą išleistų karių integracijos į visuomenę srityse.
- Įstatymo lygmeniu reglamentuoti profesinės karo tarnybos karių, karių savanorių ir kitų savanoriškos nenuolatinės karo tarnybos karių profesinio parengimo, kvalifikacijos tobulinimo, mokymosi ir aprūpinimo sąlygas.
- Įstatymo lygmeniu reglamentuoti kariūnų siuntimo mokytis į užsienio valstybių karo mokymo įstaigas ar aukštąsias mokyklas aprūpinimo sąlygas ir tvarką.
- Patikslinti karių tarnybos vertinimo ir teisės nešioti atsargos kario uniformą reglamentavimą.
- Reglamentuoti tarnybos laiko aukštesniam laipsniui gauti apskaičiavimą savanoriškos nenuolatinės karo tarnybos kariui tapus profesinės karo tarnybos kariu arba profesinės karo tarnybos kariui tapus savanoriškos nenuolatinės karo tarnybos kariu.
- Atlikti redakcinio pobūdžio patikslinimus.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai ir rengėjai

Įstatymo projektą parengė Krašto apsaugos ministerijos Karo tarnybos ir personalo departamento (direktorius plk. Ramūnas Švažas, tel. (8 5) 273 5570, el. p. Ramunas.Svazas@kam.lt) Karinio personalo politikos skyriaus (viršininkas plk. lt. Arnoldas Vasiliauskas tel. (8 5) 273 5044, el. p. Arnoldas.Vasiliauskas@kam.lt) vyriausiasis specialistas Nerijus Juozapavičius, tel. (8 5) 265 7546, el. p. Nerijus.Juozapavicius@kam.lt, ir Socialinės saugos ir sveikatos priežiūros politikos skyriaus vedėja Aušra Kazlauskienė, tel. (8 5) 210 3864, el. p. Ausra.Kazlauskiene@kam.lt, Krašto apsaugos ministerijos Teisės departamento (direktorė Judita Nagienė, tel. (8 5) 273 5545, el. p. Judita.Nagiene@kam.lt) Teisėkūros skyriaus (vedėjas Tomas Vainius, tel. (8 5) 273 5563, el. p. Tomas.Vainius@kam.lt) specialistai.

3. Kaip šiuo metu reguliuojami Įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

3.1. Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymo Nr. VIII-723 (toliau – Įstatymas) 2 straipsnio 14 dalyje, 44 straipsnio 1 dalyje ir 53 straipsnio 1 dalyje su kariūnų mokymu vartojama sąvoka „Lietuvos aukštoji mokykla“ neatitinka šių dienų realijų, nes asmenys gali būti siunčiami mokytis ir ne į Lietuvos aukštąsias mokyklas.

3.2. Įstatymo 10 straipsnio 2 dalies 2 punkte minima sąvoka „ypatingoji karinė specialybė“ yra vartojama reglamentuojant priedų kariams skyrimą. Pagal šiuo metu galiojantį Įstatymo reglamentavimą kyla neaiškumų taikant Įstatymo 45 straipsnio 6 dalyje, 53 straipsnio 6 dalyje, 54 straipsnio 3 dalyje, 54 straipsnio 3¹ dalyje, 54 straipsnio 5 dalyje ir 58 straipsnyje numatytas išlygas. Įstatymo 45 straipsnio 6 dalyje nustatyta, kad profesinės karo tarnybos kariai, einantys pareigas, kurioms nustatytas reikalavimas turėti karinę specialybę, gali būti išleidžiami į atsargą

sukakę 60 metų, o karo kapelionai – 65 metus. Šio straipsnio siekis yra sudaryti sąlygas ilgiau KAS tarnauti tiems kariams, kurie turi išskirtines karines specialybes, kurių nėra galimybės įgyti KAS (pvz.: karo gydytojas, orlaivio aptarnavimo personalas, karo kapelionas, informacinių technologijų inžinierius), ir dėl savo tarnybos specifikos bei šių specialistų trūkumo Lietuvoje pareigas gali eiti ilgiau nei kiti kariai, rengiami tiesioginiams kovos veiksams. Įstatymo 53 straipsnio 6 dalyje nustatyta, kad baigusiems karinio rengimo programas, skirtas karininkams parengti, ir stojantiems į profesinę karo tarnybą arba atliekantiems profesinę karo tarnybą ir jos metu baigusiems karinio rengimo programas, skirtas karininkams, skiriamiems į pareigas, kurioms nustatytas reikalavimas turėti karinę specialybę, parengti, vietoj pirmojo leitenanto laipsnio tokia pačia tvarka gali būti suteikiamas aukštesnis vyresniojo leitenanto ar kapitono (kapitono leitenanto) laipsnis. Šiame straipsnyje numatyta galimybė suteikti aukštesnį pirmąjį karininko laipsnį asmenims, kurie turi išskirtines karines specialybes, kurių nėra galimybės įgyti KAS. Įstatymo 54 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad, atsižvelgiant į KAS poreikius, tam tikram labiausiai pasižymėjusių tarnyboje karių skaičiui gali būti leista dalyvauti atrankoje aukštesniam laipsniui gauti ir pirma šio straipsnio 2 dalyje nustatyto laiko, jeigu jie ištarnavę bent pusę šio laiko, o einantiems pareigas, kurioms nustatytas reikalavimas turėti karinę specialybę, ir turintiems vyresniojo leitenanto laipsnį, – bent trečdalį šio laiko. Šio straipsnio 3¹ dalyje nustatyta, kad baigusiems karinio rengimo programas, skirtas karininkams parengti, ir stojantiems į profesinę karo tarnybą asmenims, turintiems leitenanto ar vyresniojo leitenanto laipsnį ir skiriamiems į pareigas, kurioms nustatytas reikalavimas turėti karinę specialybę, gali būti suteikiamas aukštesnis vyresniojo leitenanto ar kapitono (kapitono leitenanto) laipsnis netaikant šio straipsnio 2 dalies sąlygų. Šiuo metu Įstatyme esantis karinės specialybės reglamentavimas neužtikrina KAS poreikių, nes gali būti taikomas tik daliai karių, turinčių karines specialybes ar ypatingas karines specialybes, kai visiems kitiems kariams, nepatenkantiems į šias Įstatyme apibrėžtas kategorijas (pvz., granatsvaidininkas, kulkosvaidininkas, pėstininkų kovos mašinos vadas, operatorius ar vairuotojas), taip pat reikia priskirti karines specialybes, kad būtų galima užtikrinti tinkamą karių ir pareigybių administravimą taikos, mobilizacijos ar konflikto metu.

Įstatymo 58 straipsnyje nustatyta, kad karių kvalifikacijai žymėti nustatomos trys ypatingų karinių specialybių kvalifikacinės kategorijos. Aukščiausia yra pirma kvalifikacinė kategorija, žemiausia – trečia kvalifikacinė kategorija. Siekiant skatinti karius kelti kvalifikaciją, tikslinga išplėsti karių, galinčių gauti priedą už kvalifikaciją, skaičių bei didinti kvalifikacinių kategorijų skaičių.

3.3. Įstatymo 20 straipsnyje reglamentuojamas kariūnų rengimas būti karininkais ir numatoma, kad kariūnai gali studijuoti Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijoje (toliau – Akademija), taip pat gali būti siunčiami įgyti KAS reikalingų specialybių kitose Lietuvos aukštosiose mokyklose. Šiame straipsnyje taip pat nustatomos Lietuvos Respublikoje studijuojančių kariūnų garantijos. Siunčiamų studijuoti užsienio karo mokymo įstaigose, aukštosiose mokyklose kariūnų garantijos įtvirtintos Profesinės karo tarnybos karių, karių savanorių ir kitų aktyviojo rezervo karių, taip pat kariūnų tarnybos ir aprūpinimo stažuotės ar mokymosi laikotarpiu sąlygų apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. kovo 27 d. nutarimu Nr. 288 „Dėl Profesinės karo tarnybos karių, karių savanorių ir kitų aktyviojo rezervo karių, taip pat kariūnų tarnybos ir aprūpinimo stažuotės ar mokymosi laikotarpiu sąlygų aprašo patvirtinimo“.

3.4. Įstatymo 31 straipsnyje reglamentuojama, kokiais terminais sudaromos profesinės karo tarnybos sutartys. Vienas iš atvejų – ne ilgesniam kaip 5 metų laikotarpiui ir terminui, ne ilgesniam kaip iki tos dienos, kai kariui sukaks šio įstatymo 45 straipsnyje nustatyti išleidimo į atsargą metai. Atliekamas redakcinis pataisymas vartojant sąvokas „metai“ ir „amžius“.

3.5. Įstatymo 35 straipsnyje nustatyti profesinės karo tarnybos karių, išskyrus kariuomenės vadą, karių savanorių ar kitų savanoriškos nenuolatinės karo tarnybos karių tarnybos vertinimo atvejai, galimi rezultatai, vertintojai. Dabar kariams vertinti naudojama keturių lygių vertinimo skalė ir vadai / viršininkai susiduria su sunkumais vertinant vidutinių gebėjimų ir motyvacijos karius. Vertinimu „labai gerai“ arba „gerai“ paprastai vertinami perspektyvūs, gabūs ir motyvuoti kariai, o vidutiniškai pareigas atliekantys kariai turi būti vertinami „patenkinamai“. Įvedus penkių

lygių vertinimo skalę (ją papildant vertinimu „Puikiai“) vadams / viršininkams būtų sudarytos didesnės galimybės tinkamai įvertinti pavaldžius karius. Įstatymas nenumato periodinio vertinimo, todėl už karių karjeros planavimą atsakingi asmenys neturi aktualios informacijos apie jų tarnybos rezultatus, asmenines savybes, galimybes, siekius ir galimas karjeros perspektyvas.

3.6. Įstatymo 42 straipsnyje nustatyti atvejai, kada profesinės karo tarnybos kariai gali būti perkeliami į laikinąjį profesinės karo tarnybos personalo rezervą (vykdant rotaciją, perkelti į kitas pareigas, nušalinus karį nuo pareigų, kario profesinio parengimo, kvalifikacijos tobulinimo ar mokymosi, atostogų vaikui prižiūrėti laikotarpiu ir kt.). Įstatymas nenumato kario perkėlimo į laikinąjį profesinės karo tarnybos personalo rezervą kario persikvalifikavimo, pasirengimo kitai profesijai, integracijos į darbo rinką (išleidžiant karį į atsargą) laikotarpiu. Šiuo metu profesinės karo tarnybos kariams nesudaromos pakankamos sąlygos pasirengti darbui kitose veiklos srityse dar tarnybos metu.

3.7. Įstatymo 44 straipsnio 1 dalyje nustatomas mokymosi išlaidų atlyginimas, jei kariūnas pašalinamas iš Akademijos ar Lietuvos aukštosios mokyklos, į kurią buvo siųstas, arba atsisako sudaryti profesinės karo tarnybos sutartį.

3.8. Įstatymo 49 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad profesinės karo tarnybos karių, karių savanorių ir kitų savanoriškos nenuolatinės karo tarnybos karių, taip pat kariūnų tarnybos ir aprūpinimo profesinio parengimo, kvalifikacijos tobulinimo ar mokymosi laikotarpiu sąlygas nustato Vyriausybė arba jos įgaliota institucija. Šios sąlygos nustatytos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. kovo 27 d. nutarimu Nr. 288 „Dėl Profesinės karo tarnybos karių, karių savanorių ir kitų aktyviojo rezervo karių, taip pat kariūnų tarnybos ir aprūpinimo stažuotės ar mokymosi laikotarpiu sąlygų aprašo patvirtinimo“. Šiuo metu į kursus siunčiamiems kariams dienpinigių dydis nustatomas atsižvelgiant į kursų lygmenį, karinių laipsnių grupes ir išlaikymo sąlygas. Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo doktriną, dalis Lietuvos Respublikos Vyriausybės reguliuojamų nuostatų, t. y. kariams taikomos socialinės garantijos, turėtų būti reglamentuotos įstatyme (Konstitucinio Teismo 2000 m. kovo 15 d., balandžio 5 d. nutarimai, 2001 m. spalio 30 d. nutarimas, 2011 m. liepos 7 d. nutarimas, 2019 m. balandžio 18 d. nutarimas), todėl karių aprūpinimo sąlygos iš Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. kovo 27 d. nutarimo Nr. 288 „Dėl Profesinės karo tarnybos karių, karių savanorių ir kitų aktyviojo rezervo karių, taip pat kariūnų tarnybos ir aprūpinimo stažuotės ar mokymosi laikotarpiu sąlygų aprašo patvirtinimo“ turi būti perkeltos į Įstatymą.

3.9. Įstatymo 50 straipsnio 6 dalyje nustatyta, kad teisę išleisti į atsargą kariui dėvėti kario uniformą iškilmingomis progomis nustato krašto apsaugos ministras, vadovaudamasis nustatytais teisės dėvėti uniformą atsargoje suteikimo kriterijais: 1) turi būti kario prašymas; 2) karys neturi būti atleidžiamas dėl drausmės ar įstatymo pažeidimo; 3) karys neturi būti atleidžiamas iš tarnybos dėl priežasčių, susijusių su priesaikos sulaužymu. Pagal šiuo metu galiojančias nuostatas teisę kario uniformą būnant atsargoje nešioti suteikiama ir tiems kariams, kurie Lietuvos kariuomenėje ištarnavo tik kelias dienas ar mėnesius.

3.10. Įstatymo 54 straipsnio 2 dalyje nustatyti reikalavimai aukštesniam kariniam laipsniui gauti, nustatant tarnybos pagal laipsnį reikalavimus atskirai profesinės karo tarnybos kariams ir atskirai kariams savanoriams arba savanoriškos nenuolatinės karo tarnybos kariams. Esant profesinės karo tarnybos karių trūkumui, neretai profesinės karo tarnybos kariais tampa savanoriškos nenuolatinės karo tarnybos kariai ir kariai savanoriai, kurie jau turi tam tikrą laipsnį, stažą ir tapus profesinės karo tarnybos kariais jų stažas pagal laipsnį pradedamas skaičiuoti iš naujo. Taip atidedama galimybė gauti aukštesnį laipsnį. Taip pat dėl tam tikrų aplinkybių dalis profesinės karo tarnybos karių išėję į atsargą sudaro savanoriškos nenuolatinės karo tarnybos arba kario savanorio sutartis ir taip tęsia karinę tarnybą, tik kario savanorio statusu, ir jiems aukštesnio laipsnio suteikimas atsideda ilgesniam laikui, nes tarnybos trukmė pagal karinį laipsnį skaičiuojama iš naujo.

Šio straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad pulkininko (jūrų kapitono) laipsnis gali būti suteikiamas kariui, ištarnavusiam dalinio, junginio vadu arba jo pavaduotoju (štabo viršininku) ne mažiau kaip vienus metus. Šis reikalavimas netaikomas kariams, einantiems pareigas, kurioms nustatytas reikalavimas turėti karinę specialybę, ir turintiems ne žemesnį kaip magistro (ar jam

prilygintą) kvalifikacinį laipsnį. Šiuo metu esantis reikalavimas ištarnauti vienus metus dalinio arba junginio vado nepakankamas siekiant karininkui įgyti vadovavimo patirties, reikalingos eiti aukštesnes pareigas (pajėgų vadai, Gynybos štabo valdybų viršininkai, Krašto apsaugos ministerijos departamentų direktoriai). Junginio vado pavaduotojo (štabo viršininko) pareigų vykdymas nesudaro sąlygų karininkams sukaupti pakankamai vadovavimo patirties, todėl tai neturėtų būti sąlyga pulkininko laipsniui suteikti.

3.11. Įstatymo 59 straipsnio 16 dalyje nepakankamai išsamiai reglamentuota kariūnų atostogų trukmė.

3.12. Įstatymo 60 straipsnis numato karių pareiginės algos mokėjimo sąlygas ir dydžius. Įstatyme nėra nustatyta priedų ar priemonių, kuriomis būtų skatinami į karo tarnybą stoti asmenys, turintys profesijas, kurių Lietuvoje Respublikoje, taip pat ir KAS šiuo metu trūksta (pvz., gydytojai, IT specialistai, lakūnai ir kt.). Dėl nepakankamo apmokėjimo KAS negali konkuruoti su civilinio sektoriaus institucijomis, siūlančiomis ženkliai geresnes apmokėjimo sąlygas trūkstamų profesijų darbuotojams, ir susiduria su dideliu tokių specialistų trūkumu.

Šio straipsnio 4 dalies 1 punkte yra nustatyti priedų už atsakomybę dydžiai ir jų skyrimo tvarka. Priedai už atsakomybę skiriami kariuomenės vadui, Gynybos štabo viršininkui, pajėgų vadams, principinėje kariuomenės struktūroje nurodytų nuolatinių kariuomenės junginių, dalinių ir jiems prilygintų karinių vienetų vadams. Šiuo metu kariuomenėje yra daugiau pareigų, kurias einantys kariai vykdo tokios pat atsakomybės vadovaujamas ir atsakingas pareigas, tačiau priedų negauna. Taip neužtikrinamas lygiateisiškumo principas, kariai nemotyvuojami eiti vadovaujamas pareigas, ypač žemesniajame lygmenyje.

Šio straipsnio 4 dalies 3 punkte nurodyti priedai už ypatingų karinių specialybių kvalifikacines kategorijas – 2 bazinių dydžių per mėnesį už pirmą kvalifikacinę kategoriją, 1,4 bazinio dydžio per mėnesį už antrą kvalifikacinę kategoriją ir vieno bazinio dydžio per mėnesį už trečią kvalifikacinę kategoriją. Šiuo metu priedus už kvalifikacines kategorijas gali gauti tik apie 10 procentų karių, todėl kariai yra nemotyvuojami kelti savo kvalifikaciją.

Šio straipsnio 9 ir 11 dalyse yra nustatytas vienkartinis piniginių išmokų už pirmus ketverius nepertraukiamos tarnybos metus mokėjimas, atsižvelgiant į ketverių metų tarnybos rezultatus. Dabar galiojančios išmokos padeda pritraukti jaunuolius, tačiau patyrusių karių neskatina pratęsti tarnybos sutarčių. Tai ypač aktualu įsigyjant modernią ginkluotę ir techniką, kai KAS daug investuoja į karių parengimą, tačiau kariai pasibaigus sutarties terminui paprasčiausiai išeina į atsargą. Šio straipsnio 10 dalyje nustatyta, kad pirmą kartą į pareigas profesinėje karo tarnyboje paskirtiems kariams, baigusiems karo mokymo įstaigą ar Lietuvos aukštąją mokyklą ir karinio rengimo programą Akademijoje, mokama vienkartinė piniginė išmoka, išskyrus atvejus, kai jie įvertinti nepatenkinamai. Išmokos dydis priklauso nuo kariūno vertinimo, kurio tvarką ir kriterijus, vertindamas kariūno mokymosi rezultatus ir gebėjimą tinkamai eiti vadovaujamas pareigas, nustato krašto apsaugos ministras, rezultatų. Atsižvelgiant į tai, kad yra keičiama karių vertinimo sistema, reikia papildyti ir šį straipsnį.

3.13. Įstatymo 61 straipsnio 2 dalyje nustatyta, koks yra profesinės karo tarnybos karių tarnybos užsienyje apmokėjimas. Įsigaliojus naujai apmokėjimo sistemai, skiriant priedus profesinės karo tarnybos kariams už karinių specialybių kvalifikacines kategorijas, Įstatymo projekte siūloma priedus skirti ir kariams, tarnaujantiems užsienyje.

3.14. Įstatymo 61¹ straipsnio 2 dalyje nustatyta, koks yra profesinės karo tarnybos karių, dalyvaujančių tarptautinėse operacijose, tarnybos apmokėjimas. Įsigaliojus naujai nuostatai dėl priemonės skyrimo Lietuvoje Respublikoje trūkstamas profesijas turintiems profesinės karo tarnybos kariams, Įstatymo projekte siūloma šią priemonę skirti ir kariams, dalyvaujantiems tarptautinėse operacijose. Įstatymo 61¹ straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad kariams, dalyvaujantiems tarptautinėje operacijoje, už tarnybos užsienyje specifiką kas mėnesį mokama nuo 7,76 iki 15,52 bazinio dydžio kompensacija. Kompensacijų dydžius, atsižvelgdamas į tarptautinės operacijos vietovę, pobūdį, sudėtingumą ir karinio vieneto atliekamas funkcijas, nustato krašto apsaugos ministras. Šiuo metu šie skiriami dydžiai yra mažesni už skiriamų kompensacijų tarnaujantiems užsienyje (tarptautinėse institucijose ir štabuose, kurie dislokuoti ne konflikto zonose) dydžius, pakankamai neįvertinama

karių patiriama rizika ir stresas tarptautinių operacijų rajonuose. Lietuvos karių gaunamos kompensacijos yra mažesnės už tame pačiame tarptautinės operacijos rajone dalyvaujančių užsienio šalių karių. Dėl tos priežasties mažėja karių motyvacija vykti į tarptautines operacijas, mažėja konkurencija.

3.15. Įstatymo 64 straipsnyje nėra numatyta galimybė skirti išmoką karo medicinos gydytojams, pasirašiusiems pirmąją profesinės karo tarnybos sutartį ir paskirtiems į karinius vienetus, esančius vietovėse, kur trūksta gydytojų. Panaši praktika taikoma kai kuriose toliau nuo didžiausių Lietuvos Respublikos miestų (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos) nutolusiose savivaldybėse (pvz., Šiaulių m., Šiaulių r., Radviliškio), siekiant pritraukti gydytojus.

3.16. Įstatymo 65 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad sveikatinimo veikla, išskyrus šio straipsnio 2 dalyje nurodytas paslaugas, kurios mastą ir sveikatinimo veiklos specialiuosius reikalavimus nustato krašto apsaugos ministras ir sveikatos apsaugos ministras, o vykdymo sąlygas krašto apsaugos ministras, organizuojama ir vykdoma iš Krašto apsaugos ministerijai skirtų asignavimų. Šiuo metu nėra aiškiai reglamentuota, kokiais atvejais vaistiniai preparatai ir medicinos pagalbos priemonės kariams gali būti apmokamos iš Krašto apsaugos ministerijai skirtų asignavimų, kai jos neapmokamos iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo lėšų, todėl praktikoje kyla neaiškumų dėl jų teikimo galimybės tikrosios karo tarnybos, atsargos ar dimisijos kariams, sužeistiems dėl priežasčių, susijusių su tarnybos pareigų vykdymu.

3.17. Įstatymo 65¹ straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad tikrosios karo tarnybos, atsargos ir dimisijos kariams, kurių sveikata sutriko dėl priežasčių, susijusių su tarnybinių pareigų vykdymu, arba kai jų sveikata sutrikdyta dėl priežasčių, susijusių su kario statusu, tapusiems neįgaliesiems arba likus liekamųjų reiškinių (sutriko motorinės ir (ar) sensorinės, ir (ar) psichinės funkcijos), trikdančių tarnybinių funkcijų atlikimą, iš Krašto apsaugos ministerijai skirtų asignavimų kompensuojamos neįgaliesiems skirtų techninių pagalbos priemonių įsigijimo, jų pritaikymo kario poreikiams, priežiūros ir remonto išlaidos. Ši nuostata apriboja šios garantijos taikymą kariams, kuriems neįgaliesiems skirtos techninės pagalbos priemonės reikalingos dar gydymosi metu, kol nėra nustatytas neįgalumas ar liekamieji reiškiniai sveikatai. Tokiu atveju Krašto apsaugos ministerija negali užtikrinti labai reikalingos pagalbos kariui jo gydymosi metu visa apimtimi. Be to, nėra numatytų kitų paramos priemonių, kurios labai reikalingos šių karių sveikatai stiprinti ir sėkmingai socialinei integracijai (pvz., šiuo metu tokiems kariams reikalingos papildomos sveiką gyvenseną, fizinį aktyvumą, gerą psichologinę savijautą skatinančios priemonės nėra apmokamos iš Krašto apsaugos ministerijai skirtų asignavimų).

3.18. Įstatymo 68 straipsnio 8 dalyje šiuo metu nurodyta, kad pašalpos gavėju gali būti šeimos narys, o tai Įstatymo kontekste yra suprantama gana siaurai (taip, kaip nurodyta Įstatymo 65 straipsnio 1 dalyje), pašalpos gavėjų ratas turėtų būti suprantamas plačiau ir apibrėžiamas analogiškai kaip 68 straipsnio 7 dalyje.

3.19. Įstatymo 1 priede yra nustatyti profesinės karo tarnybos karių atlyginimų koeficientai. Šiuo metu galiojantys koeficientai buvo didinami 2018 m. birželio 27 d. įstatymu Nr. XIII-1312 nuo 2020 m. sausio 1 d. Tačiau vertinant šalies statistinius rodiklius 2021–2022 m. laikotarpiu šalyje stebimas spartus darbo užmokesčio augimo tempas (kasmet vidutiniškai apie 10 proc.). Karių tarnybinis atlyginimas 2022 m. augo tik dėl bazinio dydžio pokyčių (apie 2 proc.), kuris nėra pakankamas, kad galėtų amortizuoti bendrą šalies vidutinio darbo užmokesčio augimo tempą. Todėl šiuo metu nustatyti tarnybinio atlyginimo dydžiai nemotyvuoja karių tęsti tarnybos, krinta kario profesijos paklausa ir patrauklumas darbo rinkoje.

3.20. Įstatymo 2 priede yra nustatytas profesinės karo tarnybos karių tiesiogiai vykdomų pareigų, susijusių su ypatinga specifika, sąrašas bei šias pareigas atitinkančių priedų dydžiai. Profesinės karo tarnybos kariams, vykdančioms kelias su ypatinga pareigų specifika susijusias pareigas, už kurias nustatyti skirtingo dydžio priedai, mokamas didesnis priedas. Šiuo metu profesinės karo tarnybos karių tiesiogiai vykdomos pareigos, susijusios su ypatinga specifika, skiriami priedai diferencijuojant juos nuo 1 iki 2 bazinio dydžio koeficientais, o užduotys, kurioms atlikti reikia ypatingos psichologinės ir fizinės ištvermės – nuo 2,5 iki 3 bazinio dydžio koeficientais. Dabartinis pareigybių, susijusių su ypatinga specifika bei kurioms atlikti reikia

ypatingos psichologinės ir fizinės ištvermės ar kyla rizika sveikatai, sąrašas nebeatitinka šių dienų realios situacijos. Pasikeitus saugumo situacijai valstybėje, padidėjus taikos meto užduočių skaičiui bei pasikeitus jų pobūdžiui, atsirado poreikis sąrašą atnaujinti.

4. Siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

4.1. Įstatymo 2 straipsnio 14 dalyje, 20 ir 49 straipsniuose tikslinamas „mokymosi“ ir „studijavimo“ sąvokų vartojimas, aiškiai įvardijant ir atskleidžiant „mokymosi“ sąvokos turinį, o studijavimą siejant tik su aukštojo mokslo kvalifikacijos įgijimu ir universitetinėmis studijomis (kaip numato Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymas). Įstatymo 2 straipsnio 14 dalis, 44 straipsnio 1 dalis ir 53 straipsnio 1 dalis tikslinamos atsižvelgiant į galimybę kariūnus siųsti mokytis į užsienio valstybių aukštąsias mokyklas. Taip pat numatoma, kad kariūnų mokymasis užsienio karo mokymo įstaigose, kaip ir Lietuvos Respublikoje, galės apimti ne tik studijas, bet ir karinį rengimą.

4.2. Įstatymo 10 straipsnio 2 dalies 2 punkto pakeitimu ir papildymu siekiama nustatyti teisę krašto apsaugos ministrui tvirtinti karinių specialybių sąrašą, tuo pačiu išskiriant, kurios karinės specialybės bus laikomos specialiosiomis karinėmis specialybėmis. Taip būtų išskiriamos specialiosios karinės specialybės, kurioms reikalinga kvalifikacija įgyjama ne KAS mokymo įstaigose (pvz., karo medicinos gydytojai, karo kapelionai, muzikantai, informacinių technologijų specialistai ir pan.), ir (arba) joms keliami specifiniai reikalavimai, bei gali būti taikomos Įstatymo 45 straipsnio 6 dalyje, 53 straipsnio 6 dalyje, 54 straipsnio 3 dalyje, 54 straipsnio 3¹ dalyje, 54 straipsnio 5 dalyje ir 58 straipsnyje numatytos išlygos. Kitiems kariams turėtų būti nustatytos ir suteikiamos karinės specialybės, kurios užtikrintų efektyvų KAS valdymą ir administravimą taikos, mobilizacijos ar konflikto metu.

4.3. Įstatymo 20 straipsnį papildžius 7¹ dalimi atsirastų galimybės kariūnus siųsti mokytis ne tik Lietuvos, bet ir užsienio aukštosiose mokyklose bei užsienio karo mokymo įstaigose (dalis pastarųjų neturi aukštosios mokyklos statuso). Kariūnų siuntimo mokytis užsienio karo mokymo įstaigose ir studijuoti aukštosiose mokyklose atrankos sąlygas ir tvarką nustatytų krašto apsaugos ministras. Papildant Įstatymo 20 straipsnį 13¹ dalimi iš Vyriausybės nutarimo perkeliama kariūnams jų mokymosi užsienyje laikotarpiu taikytinos garantijos, jas peržiūrint ir iš dalies siejant su kitų tikrosios karo tarnybos karių garantijomis.

4.4. Įstatymo 31 straipsnio pakeitimu siekiama sąvoką „išleidimo į atsargą metai“ pakeisti į „išleidimo į atsargą amžius“.

4.5. Įstatymo 35 straipsnio pakeitimu siekiama tobulinti profesinės karo tarnybos kario, kario savanorio ar kito savanoriškos nenuolatinės karo tarnybos kario tarnybos vertinimo tvarką, patikslinti vertinimo atvejus ir išplėsti vertinimo skalę. Nustatoma, kad kariai turi būti vertinami kas 12 mėnesių, ir atsisakoma vertinimo atvejų, kurie, įvedus kasmetinį vertinimą, tampa nebeaktualūs. Įtraukiamas vertinimas „Puikiai“, kuris leis vadams / viršininkams išskirti karius, turinčius išskirtinių savybių ir gebėjimų.

4.6. Įstatymo 42 straipsnio pakeitimu siekiama gerinti išleistų į atsargą karių integraciją į darbo rinką, sudarant tinkamas sąlygas į atsargą besiruošiantiems išeiti profesinės karo tarnybos kariams persikvalifikuoti, įgyti kitą profesiją ar patobulinti turimą kvalifikaciją dar tarnybos metu. Siūloma papildyti Įstatymo 42 straipsnio 2 dalį 10 punktu nustatant, kad profesinės karo tarnybos kariai gali būti perkelti į laikinąją profesinės karo tarnybos personalo rezervą išleidžiamų į atsargą profesinės karo tarnybos karių integracijos į darbo rinką tikslu – likus 4 metams iki profesinės karo tarnybos kario išleidimo į atsargą (kai įgyjama teisė į pareigūnų ir karių valstybinę pensiją už tarnybą) profesinio parengimo, kvalifikacijos tobulinimo ar mokymosi laikotarpiu. Taip būtų sudaryta galimybė kariams persikvalifikuoti dar tarnaujant, nepatiriant laiko ir finansinių nuostolių. Perkėlus karį į laikinąją profesinės karo tarnybos personalo rezervą, jam toliau būtų mokamas tarnybinis atlyginimas, taip pat kariui būtų apmokamos visos su profesiniu mokymu susijusios išlaidos (siūlomos Įstatymo 49 straipsnio pakeitimu) tais atvejais, kai šios išlaidos neapmokamos iš Užimtumo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos lėšų, jeigu karys dalyvauja užimtumo rėmimo priemonėse, organizuojamose Užimtumo tarnyboje vadovaujantis Pareigūnų ir karių, išleidžiamų į pensiją, integracijos į darbo rinką ir medicininės reabilitacijos

priemonių sistemos įgyvendinimo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. liepos 11 d. nutarimu Nr. 730 „Dėl Pareigūnų ir karių, išleidžiamų į pensiją, integracijos į darbo rinką ir medicininės reabilitacijos priemonių sistemos įgyvendinimo tvarkos aprašo patvirtinimo ir įgaliojimų suteikimo įgyvendinant Lietuvos Respublikos pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 15² straipsnio 2 dalį“.

4.7. Įstatymo 44 straipsnio 1 dalis tikslinama, numatant pareigą kariūnams, išsiųstiems mokytis užsienio karo mokymo įstaigose ar aukštosiose mokyklose, grąžinti mokymosi išlaidas, jei iš minėtų įstaigų būtų pašalinti arba jas baigę atsisakytų sudaryti profesinės karo tarnybos sutartį.

4.8. Įstatymo 49 straipsnio pakeitimu siekiama Įstatymo lygmeniu reglamentuoti profesinės karo tarnybos karių, karių savanorių ir kitų savanoriškos nenuolatinės karo tarnybos karių profesinio parengimo, kvalifikacijos tobulinimo, mokymosi ir aprūpinimo sąlygas. Siekiama padengti išlaidas, susijusias su kario siuntimu į kursus, atsisakyti dienpinigių dydžio nustatymo, atsižvelgiant į kursų lygmenį ir karinių laipsnių grupes. Nustatant dienpinigių dydį siūloma atsižvelgti į išlaikymo sąlygas, t. y. dienpinigių dydis turėtų priklausyti nuo to, ar kursų organizatoriai skiria kariui išmokas, skirtas pragyvenimui, ir į šių išmokų dydį. Siekiama numatyti galimybę skirti išmoką kariams, naudojantiems netarnybinį automobilį tarnybos reikmėms, kai pateikiamas pakankamas tokio poreikio pagrindimas (informacija iš mokymo įstaigos, mokymo programa, kelionių maršrutai ir pan.). Siekiama kariams, kurie siunčiami mokytis ilgiau negu 6 mėnesius ir kai kursų organizatorius rekomenduoja atvykti su šeima, apmokėti šeimos narių kelionės ir draudimo išlaidas. Palyginus su galiojančiu teisiniu reguliavimu, atsisakyta dienpinigių dydžio nustatymo, atsižvelgiant į kursų lygmenį ir karinių laipsnių grupes, tačiau naujai įtrauktos nuostatos dėl valiutos keitimo išlaidų apmokėjimo, išmoka kariams, naudojantiems netarnybinį automobilį tarnybos reikmėms, kario šeimos narių kelionės ir draudimo išlaidų apmokėjimas, kai jie vyksta kartu su kariu, kai karys siunčiamas į ilgalaikius kursus, nustatytas miesto (ekologinio) mokesčio, būtinų skiepų ir vaistų nuo užkrečiamųjų ligų įsigijimo išlaidų kompensavimas. Naujos garantijos įtrauktos siekiant kompensuoti KAS tikslais siunčiamų karių patiriamas išlaidas.

4.9. Įstatymo 50 straipsnio 6 dalies pakeitimu siekiama patikslinti atvejus, kada teisė dėvėti kario uniformą iškilmingomis progomis išleistam į atsargą kariui nesuteikiama, numatoma sąlyga būti ištarnavusiam KAS ne trumpiau kaip 4 metus. Siūloma nustatyti, kad šią teisę turėtų įgyti garbingai ir sąžiningai Lietuvos kariuomenėje bent 4 metus ištarnavę kariai, atsižvelgiant į sudaromos karo tarnybos sutarties laikotarpį. Vadovaujantis Įstatymo 32 straipsnio 2 dalimi, kario savanorio sutartis sudaroma ne ilgesniam kaip 4 metų laikotarpiui, o 31 straipsnio 2 dalies 1 punktą nustato, kad su priimamais į profesinę karo tarnybą kariais profesinės karo tarnybos sutartis sudaroma ne ilgesniam kaip 5 metų laikotarpiui (praktikoje pirmoji profesinės karo tarnybos sutartis su kariu paprastai sudaroma 4 metų laikotarpiui). Taip pat būtų racionaliau naudojami KAS materialiniai ištekliai (karys pradėdamas tarnybą gauna keletą uniformos komplektų, todėl nesudėvėtos uniformos būtų toliau naudojamos KAS reikmėms, pvz., rengiant rezervo karius).

4.10. Įstatymo 54 straipsnio 2¹ dalies papildymu siekiama nustatyti aukštesnių laipsnių suteikimą savanoriškos nenuolatinės karo tarnybos kariui tapus profesinės karo tarnybos kariu arba profesinės karo tarnybos kariui tapus savanoriškos nenuolatinės karo tarnybos kariu, šio straipsnio 2 dalyje nustatytas tarnybos laikotarpis aukštesniam laipsniui gauti yra skaičiuojamas perskaičiuojant ištarnautą laikotarpį ankstesnėje tarnyboje proporcingai pagal tam laipsniui nustatytas sąlygas. Šio straipsnio 5 dalies pakeitimu siūloma suteikti pulkininko (jūrų kapitono) laipsnį kariui ištarnavus dalinio, junginio vado dvejus metus. Junginio vado pavaduotojo (štabo viršininko) pareigų vykdymas neturėtų būti sąlyga pulkininko laipsniui suteikti. Šios nuostatos yra numatytos Karininkų karjeros koncepcijoje. Įstatymo pakeitimu bus didinama motyvacija eiti vadovaujamas pareigas, didelės konkurencija skiriant į pareigas bei suteikiant karinius laipsnius, karininkai įgis daugiau patirties eidami vadovaujamas pareigas.

4.11. Įstatymo 58 straipsnio pakeitimu siekiama užtikrinti, kad priedas už kvalifikacines kategorijas būtų mokamas ne už karinių specialybių priskyrimą ypatingųjų specialybių grupei, o už kursų metu įgytą kvalifikaciją, kuri leistų kariams profesionaliau atlikti nustatytas funkcijas ir keltų Lietuvos kariuomenės kovinę parengtį. Kariai, baigę kursus, įgauna daugiau žinių, praktinių

įgūdžių, atsiranda didesnis pasitikėjimas savo vykdoma veikla, ugdomas kritinis mąstymas. Tokie kariai gali būti skiriami į aukštesnes pareigas. Priedas motyvuotų karius kandidatuoti ir sėkmingai baigti kursus, vėliau neieškoti geriau apmokamo darbo kitose organizacijose. Taip didės KAS konkurencingumas darbo rinkoje. Straipsnio pakeitimu karinių specialybių kariams siūloma vietoj esamų 3 kvalifikacinių kategorijų numatyti 5 kvalifikacines kategorijas. Aukščiausia yra pirmą kvalifikacinę kategoriją, žemiausia – penkta. Specialiųjų karinių specialybių kariams numatyti 2 kvalifikacines kategorijas, nes jiems Įstatyme yra numatytos išlygos (išleidimo į atsargą amžius, karinio laipsnio suteikimas ir pan.) ir jie siunčiami į karjeros kursus tik išskirtiniais atvejais, kai vykdant funkcijas būtinos karinių operacijų planavimo žinios. Aukščiausia yra pirmą kvalifikacinę kategoriją, žemiausia – antra.

4.12. Įstatymo 59 straipsnio 16 dalyje tikslinamas kariūnų atostogų trukmės reglamentavimas aptariant kariūnų, išsiųstų mokytis užsienio valstybėse, atostogas, siejant jas su užsienio karo mokymo įstaigų ar aukštųjų mokyklų švietimo programų vykdymu.

4.13. Įstatymo 60 straipsnio pakeitimu siekiama padidinti profesinės karo tarnybos patrauklumą, jos gebėjimą konkuruoti su profesijomis civilinėje srityje ir pritraukti į profesinę karo tarnybą daugiau specialistų (bei juos išlaikyti), kurių šiuo metu Lietuvoje ir KAS trūksta. Atitinkamai siūloma patikslinti ir pareiginės algos apibrėžimą Įstatymo 60 straipsnio 3 dalyje nustatant, kad profesinės karo tarnybos pareiginę algą sudaro tarnybinis atlyginimas ir šio straipsnio 4 dalyje nustatyti priedai ir priemokos. Šio straipsnio 4 dalies 1 punkto pakeitimu siūloma išplėsti karių, gaunančių priedą už atsakomybę, ratą, papildomai įtraukiami KAS mokymo įstaigų, taip pat kuopų ir joms prilygintų padalinių vadai, karinių vienetų vyriausieji puskarininkiai. Pareigybių, kurias einantiems kariams skiriami priedai už atsakomybę, skaičių siūloma didinti (kuopų vadai, vienetų vyriausieji puskarininkiai), siekiant atlyginti karių patiriamą stresą ir įtampą už išaugusią atsakomybę.

Keičiant šio straipsnio 4 dalies 2 punkte numatytus priedus, kurie nurodyti Įstatymo 2 priede, tikslinga juos diferencijuoti, atsižvelgiant į vykdomų veiklų specifiką ir sudėtingumą (pvz., šuoliai parašiotu gali būti vykdomi skirtinguose aukščiuose, nardymas skirtinguose gyliuose, kur vieni panėrus vykdys įprastinius gelbėjimo darbus, o kiti sprogmenų neutralizavimo darbus). Priedų dydžio ribų nustatymas leis kariuomenės vadui nustatyti konkrečius priedų dydžius, atsižvelgiant į vykdomos veiklos sudėtingumą, rizikingumą, dažnumą ar trukmę.

Atsižvelgiant į Įstatymo 58 straipsnio pakeitimą, siūloma tikslinti 60 straipsnio 4 dalies 3 punktą, skiriant karinių specialybių kariams 2,5 bazinio dydžio per mėnesį už pirmą kvalifikacinę kategoriją, 2 bazinių dydžių per mėnesį už antrą kvalifikacinę kategoriją, 1,5 bazinio dydžio už 3 kvalifikacinę kategoriją, 1 bazinį dydį už 4 kvalifikacinę kategoriją ir 0,5 bazinio dydžio per mėnesį už penktą kvalifikacinę kategoriją, o specialiųjų karinių specialybių kariams 2 bazinių dydžių per mėnesį už pirmą kvalifikacinę kategoriją ir 1 bazinio dydžio per mėnesį už antrą kvalifikacinę kategoriją.

Siūloma papildyti Įstatymo 60 straipsnio 4 dalį 4 punktu, numatančiu, kad profesinės karo tarnybos kariams, turintiems Lietuvos Respublikoje trūkstamas profesijas, prie tarnybinio atlyginimo būtų mokama iki vieno tarnybinio atlyginimo dydžio priemoka, kurios mokėjimo tvarką nustatytų krašto apsaugos ministras. Siūloma nustatyti, kad trūkstamų profesijų sąrašą tvirtintų Vyriausybė ar jos įgaliota institucija (šiuo tikslu numatoma papildyti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. lapkričio 28 d. nutarimą Nr. 1177 „Dėl Atskirų profesijų, kurių darbuotojų trūksta Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių įstaigose, sąrašo patvirtinimo“).

Šio straipsnio papildymu 8¹ dalimi (atsisakant 9 ir 11 dalyse nustatytų išmokų po pirmų 4 nepertraukiamos tarnybos metų ir taip jas pakeičiant nauja išmoka) siūloma nustatyti, kad profesinės karo tarnybos kariams bei kariams savanoriams ir kitiems savanoriškos nenuolatinės karo tarnybos kariams kas penkerius metus būtų mokama pinigine išmoka priklausomai nuo karių vertinimo rezultatų. Šia nuostata siekiama KAS išlaikyti patyrusius, gerai parengtus ir gerai vertinamus karius, kelti tokių karių motyvaciją, mažinti personalo kaitą ir užtikrinti kariuomenės vienetų parengties lygį. Taip būtų išvengiama didelės personalo kaitos, kuri didina KAS išlaidas naujo personalo parengimui ir apsunkina kariniams vienetams nustatytos parengties išlaikymą.

Šio straipsnio 10 dalyje siūloma keisti kariūnų vertinimo skalę (įtraukiamas vertinimas „Puikiai“), kuria vadovaujantis pirmą kartą į pareigas profesinėje karo tarnyboje paskirtiems kariams, baigusiems karo mokymo įstaigą ar Lietuvos aukštąją mokyklą ir karinio rengimo programą Akademijoje, mokama vienkartinė pinigine išmoka.

4.14. Įstatymo 61 straipsnio 2 dalies pakeitimu tikslinamas profesinės karo tarnybos karių tarnybos užsienyje apmokėjimas, priskiriant mokėjimą ir už karinių specialybių kvalifikacines kategorijas. Kariams, kurie turės karinių specialybių kvalifikacinę kategoriją, priedas bus mokamas nepriklausomai nuo jų einamų pareigų ar vykdomos veiklos. Įstatymo 61 straipsnio 5 dalies ir 68 straipsnio 5 dalies pakeitimu tikslinamas sąvokos „šeimos nariai“ vartojimas Įstatyme, atsižvelgiant į siūlomą Įstatymo 49 straipsnio pakeitimą. Taip pat Įstatymo 68 straipsnio 8 dalies pakeitimu siūloma nustatyti, kad mirus kariui ar asmeniui, atliekančiam alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą, materialinė pašalpa skiriama vienam iš asmenų, nurodytų šio straipsnio 7 dalyje.

4.15. Įstatymo 61¹ straipsnio 2 dalyje siūloma papildyti karių tarnybos apmokėjimą tarptautinėse operacijose, priskiriant ir priemoką Lietuvos Respublikoje trūkstamas profesijas turintiems profesinės karo tarnybos kariams, o šio straipsnio 5 dalyje siūloma keisti nustatytus kariams, dalyvaujantiems tarptautinėje operacijoje, už tarnybos užsienyje specifiką kompensacijų dydžius (nuo 15 iki 30 kas mėnesį mokama bazinio dydžio kompensacija). Šiuo pakeitimu siekiama, kad kariai gautų teisingą kompensaciją už patiriamą riziką, stresą ar pavojų gyvybei ir sveikatai. Tikimasi, kad įgyvendinus siūlymus bus keliama karių motyvacija tarnauti tarptautinėse operacijose, augs konkurencija tarp norinčių vykti.

4.16. Įstatymo 64 straipsnio pakeitimu siūloma nustatyti papildomą garantiją – iki 150 bazinių dydžių išmoką, kuri galėtų būtų mokama karo medicinos gydytojams, pasirašiusiems pirmąją profesinės karo tarnybos sutartį ir paskirtiems į karinius vienetus, esančius vietovėse, nutolusiose nuo trijų didžiausių Lietuvos miestų daugiau nei 30 kilometrų (atsižvelgiant į karinių vienetų geografinį išsidėstymą), kur trūksta gydytojų. Konkretų išmokos dydį, atsižvelgdamas į tose vietovėse trūkstamų specialybių gydytojams savivaldybių sprendimais nustatytas garantijas ir (ar) tų vietovių atstumą nuo trijų didžiausių Lietuvos miestų, taip pat išmokos skyrimo ir grąžinimo tvarką nustatytų krašto apsaugos ministras (siūloma nustatyti, kad išmoka turėtų būti grąžinta, jeigu karo medicinos gydytojas ištarnautų kariniame vienetė, į kurį buvo paskirtas, mažiau nei 3 metus). Tikimasi, kad ši papildoma garantija padės pritraukti daugiau gydytojų į profesinę karo tarnybą atokesniuose šalies rajonuose ir geriau konkuruoti su savivaldybėmis, taikančiomis panašaus pobūdžio išmokas gydytojams.

4.17. Keičiant Įstatymo 65 straipsnio 1 dalį siekiama nustatyti, kad iš Krašto apsaugos ministerijai skirtų asignavimų būtų ne tik organizuojama ir vykdoma sveikatinimo veikla, bet ir būtų teikiami vaistiniai preparatai bei medicinos pagalbos priemonės. Numatoma, kad vaistinių preparatų ir medicinos pagalbos priemonių teikimo atvejus nustatys krašto apsaugos ir sveikatos apsaugos ministrai (šiuo tikslu numatoma papildyti Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro ir Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro 2018 m. rugsėjo 4 d. įsakymą Nr. V-815/V-980 „Dėl Sveikatinimo veiklos, organizuojamos ir vykdomos iš Krašto apsaugos ministerijai skirtų asignavimų, masto ir specialių reikalavimų aprašo patvirtinimo“).

4.18. Įstatymo 65¹ straipsnio pakeitimu siūloma patikslinti šio straipsnio 3 dalį, atsisakant joje nustatytą garantiją (neįgaliesiems skirtų techninių pagalbos priemonių kompensavimą) sieti su kario neįgalumu arba liekamaisiais reiškiniais sveikatai, kad šia garantija galėtų pasinaudoti dar besigydantis karys, kol jo neįgalumas ar liekamieji reiškiniai sveikatai dar nėra nustatyti, o neįgaliesiems skirtų pagalbos priemonių prireikia jau gydymo metu. Taip pat siūloma papildyti Įstatymo 65¹ straipsnį 4 dalimi, nustatančia, kad tikrosios karo tarnybos, atsargos ir dimisijos kariams, kuriems taikomos Įstatymo 67 straipsnio 6–12 dalyse nustatytos garantijos (t. y. kariai, kurių sveikata sutriko dėl priežasčių, susijusių su tarnybinių pareigų vykdymu ar kario statusu, ir dėl to tapus neįgaliais arba likus liekamųjų reiškinų sveikatai), iš Krašto apsaugos ministerijai skirtų asignavimų būtų kompensuojamos paslaugų, suteiktų kariui jo pasirinktos sveikatinimo veiklą vykdančios įstaigos, sporto veiklą vykdančios įstaigos, išlaidos, ne KAS psichologų, psichoterapeutų ir psichiatrų suteiktų paslaugų, įskaitant ir šių paslaugų, suteiktų kario

sutuoktiniui, sugyventiniui, partneriui, tėvui (įtėviui), motinai (įmotei), vaikui (įvaikiui), išlaikytiniui, kurio globėju ar rūpintoju yra paskirtas karys, išlaidos, sporto inventoriaus ir įrangos įsigijimo, priežiūros, remonto ir nuomos išlaidos, kario ir jį lydinčio asmens kelionių į Lietuvoje ar užsienio valstybėje organizuojamus sporto ir kitus renginius, skirtus sveikatos sutrikimų turinčių asmenų socializacijai stiprinti, sveikai gyvensenai skatinti, taip pat su šiomis kelionėmis susijusios apgyvendinimo ir maitinimo išlaidos, maisto papildų įsigijimo išlaidos. Taip pat siūloma nustatyti, kad bendra Įstatymo 65¹ straipsnio 4 dalyje nurodytų išlaidų suma, skiriama vienam kariui, negalėtų viršyti 3 Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos dydžių per metus. Tikimasi, kad visos šios priemonės reikšmingai prisidėtų gerinant karių sveikatos grąžinimą ir psichologinę savijautą po traumų ar kitų sveikatos sutrikimų, ypač karių, patyrusių sunkius ar apysunkius sveikatos sutrikimus, kai reikalinga visapusė socialinę integraciją gerinanti pagalba.

4.19. Įstatymo 1 priedo pakeitimais siūloma 2022–2025 m. laikotarpiu nustatyti nuoseklų profesinės karo tarnybos karių tarnybinio atlyginimo didinimą. Atsižvelgiant į tai, kad 2020–2021 m. buvo stebimas spartus darbo užmokesčio augimo tempas (remiantis Lietuvos Respublikos finansų ministerijos ekonominės raidos scenarijuje pateikta informacija, vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio pokytis (augimas) 2020 m. buvo 10,2 proc., o 2021 m. – 9,8 proc.), siūlomas tarnybinio atlyginimo koeficientų didinimas siejamas su Lietuvos ekonominės situacijos pokyčiais bei siekiu užtikrinti orų ir šalies darbo rinkoje konkurencingą karių atlyginimą, kurio augimas leistų suderinti karių atlyginimą su šalies vidutinio darbo užmokesčio augimo tendencijomis. Įvertinus 2022 m. ekonominės situacijos pokyčius, taip pat Krašto apsaugos ministerijai skiriamų asignavimų prognozuojamą ekonomiką dėl sulėtėjusio karių priėmimo į profesinę karo tarnybą, siūloma nuo 2022 m. lapkričio 1 d. karių tarnybinių atlyginimų koeficientus didinti 8 proc., o 2024 ir 2025 m. atitinkamai dar po 5,5 proc. Toks nuoseklus profesinės karo tarnybos karių tarnybinio atlyginimo augimas leistų didinti karių motyvą, profesinės karo tarnybos patrauklumą ir pritraukti naują bei profesinėje karo tarnyboje išlaikyti esamą personalą.

4.20. Įstatymo pakeitimu siekiama praplėsti 2 priede numatytų pareigų, susijusių su ypatinga specifika bei kurioms atlikti reikia ypatingos psichologinės ir fizinės ištvermės ar kyla rizika sveikatai, sąrašą. Reaguojant į besikeičiančią saugumo situaciją valstybėje, taip pat išaugusį poreikį teikti pagalbą kitoms valstybės ir savivaldybių institucijoms, atsiranda papildomų veiklų (pagalba stiprinant valstybės sienos apsaugą, gesinant gaisrus, vykdant užduotis užterštuose ar užtvindytuose rajonuose ir pan.). Kad kariai būtų tinkamai įvertinti už vykdomas veiklas, kur kyla rizika sveikatai ar gyvybei, būtina tokių užduočių sąrašą tikslinti. Įstatymo pakeitimu taip pat siūloma profesinės karo tarnybos karių tiesiogiai vykdomų pareigų, susijusių su ypatinga specifika, sąrašą nustatyti naujus koeficientų dydžius nuo 0,5 iki 3,5. Užduotims (atskirai išskiriami priedai kariams, budintiems greitojo reagavimo pajėgose, ir pagalbą kitoms valstybės ir savivaldybių institucijoms teikiantiems kariams, kurie šiuo metu skiriami kariams kaip už dalyvavimą lauko pratybose kareiviniu režimu), kurioms atlikti reikia ypatingos psichologinės ir fizinės ištvermės, siūloma praplėsti koeficientų dydžius nuo 1 iki 3.

4.21. Įstatymo 3 priede nustatomi profesinės karo tarnybos kariams bei kariams savanoriams ir kitiems savanoriškos nenuolatinės karo tarnybos kariams kas penkerius tarnybos metus mokamos piniginės išmokos, priklausančios nuo karių vertinimo rezultatų, dydžiai. Išmokos dydis priklausytų nuo 2 kriterijų: ištarnautų tarnybos metų pagal profesinės kario tarnybos arba kario savanorio ar kitos savanoriškos nenuolatinės karo tarnybos sutartį ir kario tarnybos įvertinimo per paskutinius penkerius metus vidurkio.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Galimų neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimtas įstatymas neturės įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai.

Antikorupcinis vertinimas atliktas vadovaujantis Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 8 straipsnio 1 dalies 3 punkto nuostatomis, nes juo numatoma reguliuoti visuomeninius santykius, susijusius su subsidijų, dotacijų, kompensacijų ir kitų išmokų mokėjimu iš valstybės biudžeto.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Teikiamo Įstatymo projekto įgyvendinimas nenumato įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus įstatymą, kitų įstatymų priimti ar keisti nereikės.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimams, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projektas neprieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos ir Europos Sąjungos dokumentų nuostatomis.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Turės būti pakeisti / priimti įgyvendinamieji šie teisės aktai:

1. Vyriausybės:

1.1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. sausio 11 d. nutarimo Nr. 32 „Dėl Profesinės karo tarnybos karių vidutinio atlyginimo apskaičiavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimas – iki 2022 m. liepos 1 d.

1.2. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. lapkričio 28 d. nutarimo Nr. 1177 „Dėl Atskirų profesijų, kurių darbuotojų trūksta Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių įstaigose, sąrašo patvirtinimo“ pakeitimas – iki 2022 m. liepos 1 d.

1.3. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. rugpjūčio 10 d. nutarimo Nr. 896 „Dėl Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos statuto patvirtinimo“ pakeitimas – iki 2022 m. rugsėjo 1 d.

1.4. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. liepos 7 d. nutarimo Nr. 702 „Dėl Maksimalių gyvenamosios patalpos nuomos ir kompensuotinių persikėlimo (kelionės ir turto pervežimo) išlaidų dydžių patvirtinimo ir persikėlimo (kelionės ir turto pervežimo) išlaidų apmokėjimo tvarkos nustatymo“ pakeitimas – iki 2022 m. rugsėjo 1 d.

1.5. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. kovo 27 d. nutarimo Nr. 288 „Dėl Profesinės karo tarnybos karių, karių savanorių ir kitų aktyviojo rezervo karių, taip pat kariūnų tarnybos ir aprūpinimo stažuotės ar mokymosi laikotarpiu sąlygų aprašo patvirtinimo“ pripažinimas netekusiu galios – iki 2022 m. rugsėjo 1 d.

2. Krašto apsaugos ministro:

2.1. Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro 2004 m. gruodžio 1 d. įsakymo Nr. V-1293 „Dėl Sveikatos grąžinamojo, antirecidyvinio gydymo ir prevencinės reabilitacijos paslaugų

organizavimo ir teikimo Lietuvos kariuomenės Dr. Jono Basanavičiaus karo medicinos tarnybos Karių reabilitacijos centre tvarkos aprašo tvirtinimo“ pakeitimas – iki 2022 m. liepos 1 d.

2.2. Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro 2005 m. gruodžio 13 d. įsakymo Nr. V-1605 „Dėl Tarnybinio atlyginimo priedų už pareigas, susijusias su ypatinga specifika, mokėjimo ir ypatingų karinių specialybių, kurių specialistams gali būti suteikiamos kvalifikacinės kategorijos, sąrašo ir kvalifikacinių kategorijų suteikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimas – iki 2022 m. liepos 1 d.

2.3. Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro 2008 m. liepos 2 d. įsakymo Nr. V-627 „Dėl Premijų ir piniginių išmokų skyrimo ir mokėjimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimas – iki 2022 m. liepos 1 d.

2.4. Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro 2010 m. rugsėjo 14 d. įsakymo Nr. V-963 „Dėl Skatinimo ir apdovanojimo krašto apsaugos sistemoje tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimas – iki 2022 m. liepos 1 d.

2.5. Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro 2012 m. gegužės 29 d. įsakymo Nr. V-563 „Dėl Laikinojo profesinės karo tarnybos personalo rezervo nuostatų patvirtinimo“ pakeitimas – iki 2022 m. liepos 1 d.

2.6. Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro 2015 m. liepos 21 d. įsakymo Nr. V-738 „Dėl Profesinės karo tarnybos karių, karių savanorių ir kitų savanoriškos nenuolatinės karo tarnybos karių tarnybos vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimas – iki 2022 m. liepos 1 d.

2.7. Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro 2016 m. rugpjūčio 26 d. įsakymo Nr. V-803 „Dėl Tikrosios karo tarnybos, atsargos ir dimisijos kariams, sužeistiems dėl priežasčių, susijusių su karo tarnyba ar kario statusu, užsienio valstybėje suteiktų sveikatos priežiūros paslaugų, kelionės į gydymo įstaigą ir atgal, kartu su kariu vykstančio asmens kelionės ir gyvenamojo ploto nuomos, protezų ir ortopedijos technikos įsigijimo, pritaikymo kario poreikiams ir priežiūros išlaidų apmokėjimo ir neįgaliesiems skirtų techninės pagalbos priemonių įsigijimo, pritaikymo kario poreikiams, priežiūros ir remonto išlaidų kompensavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimas – iki 2022 m. liepos 1 d.

2.8. Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro 2017 m. vasario 3 d. įsakymo Nr. V-93 „Dėl Kariams užsienyje suteiktų gydymo paslaugų, kelionės, lydinčio asmens kelionės ir apgyvendinimo, ortopedijos priemonių įsigijimo ir priežiūros išlaidų apmokėjimo, taip pat priemonių neįgaliesiems įsigijimo, priežiūros ir remonto išlaidų kompensavimo nagrinėjimo komisijos sudėties ir nuostatų patvirtinimo“ pakeitimas – iki 2022 m. liepos 1 d.

2.9. Parengtas Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro įsakymas dėl priemokos dydžio ir skyrimo tvarkos nustatymo – iki 2022 m. liepos 1 d.

2.10. Parengtas Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro įsakymas dėl išmokos karo medicinos gydytojams, pasirašiusiems pirmąją profesinės karo tarnybos sutartį, skyrimo, mokėjimo ir grąžinimo tvarkos nustatymo – iki 2022 m. liepos 1 d.

2.11. Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro 2005 m. birželio 13 d. įsakymo Nr. V-737 „Dėl Krašto apsaugos sistemos karinių specialybių sąrašo ir karinių specialybių aprašymų tvirtinimo“ pakeitimas – iki 2022 m. rugsėjo 1 d.

2.12. Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro 2005 m. rugsėjo 23 d. įsakymo Nr. V-1245 „Dėl mokymosi sutarčių formų patvirtinimo“ pakeitimas – iki 2022 m. rugsėjo 1 d.

2.13. Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro 2007 m. balandžio 13 d. įsakymo Nr. V-383 „Dėl Karių, pasiūstų stažuotis ar mokytis, dienpinigių dydžio nustatymo ir išlaidų apmokėjimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimas – iki 2022 m. rugsėjo 1 d.

2.14. Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro 2008 m. rugpjūčio 14 d. įsakymo Nr. V-782 „Dėl Išieškomų mokymo, profesinio parengimo ir kvalifikacijos tobulinimo išlaidų apskaičiavimo tvarkos ir išlaidų sudėties aprašo patvirtinimo“ pakeitimas – iki 2022 m. rugsėjo 1 d.

2.15. Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro 2017 m. rugpjūčio 8 d. įsakymo Nr. V-739 „Dėl Profesinės karo tarnybos karių, karių savanorių ir kitų aktyviojo rezervo karių atrankos profesiniam parengimui, kvalifikacijai tobulinti ar mokytis tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimas – iki 2022 m. rugsėjo 1 d.

3. Sveikatos apsaugos ministro kartu su krašto apsaugos ministru:

3.1. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro ir Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro 2018 m. rugsėjo 4 d. įsakymo Nr. V-815/V-980 „Dėl Sveikatinimo veiklos, organizuojamos ir vykdomos iš Krašto apsaugos ministerijai skirtų asignavimų, masto ir specialių reikalavimų aprašo patvirtinimo“ pakeitimas – iki 2022 m. liepos 1 d.

4. Lietuvos kariuomenės vado:

4.1. Parengtas Lietuvos kariuomenės vado įsakymas dėl profesinės karo tarnybos kariams, vykdančioms pareigas, susijusias su ypatinga specifika, priedo dydžių ir skyrimo tvarkos nustatymo – iki 2022 m. rugsėjo 1 d.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti

Įstatymo projektu siūlomi pakeitimai 2022 m. bus įgyvendinami iš bendrųjų Krašto apsaugos ministerijai skirtų valstybės biudžeto asignavimų. Pakeitimams įgyvendinti 2022 m. gali prireikti apie 15,2 mln. eurų, iš jų:

- dėl karių profesinio parengimo, kvalifikacijos ir mokymosi sąlygų tobulinimo (20 straipsnio 13¹ dalies, 49 straipsnio pakeitimai) – apie 0,2 mln. eurų;
- dėl profesinės karo tarnybos kariams skiriamų priedų ir priemokų sistemos tobulinimo (60 straipsnio 3 ir 4 dalių pakeitimai) – apie 9,8 mln. eurų;
- dėl profesinės karo tarnybos karių, dalyvaujančių tarptautinėse operacijose, apmokėjimo tobulinimo (61 straipsnio pakeitimai) – apie 0,9 mln. eurų;
- dėl įsikūrimo išmokos karo gydytojams nustatymo (64 straipsnio pakeitimai) – apie 0,1 mln. eurų;
- dėl Įstatymo projekto nuostatų, susijusių su kariais, kurių sveikata sutriko dėl priežasčių, susijusių su tarnybos pareigų vykdymu, arba kai jų sveikata sutrikdyta dėl priežasčių, susijusių su kario statusu, įgyvendinimo (65¹ straipsnio pakeitimai) – apie 0,1 mln. eurų;
- dėl tarnybinio atlyginimo koeficientų didinimo 8 proc. nuo 2022 m. lapkričio 1 d. (1 priedo pakeitimai) – apie 4,1 mln. eurų.

Tarnybinio atlyginimo koeficientų padidinimas nuo 2022 m. lapkričio 1 d. atitinkamai 2023 m. gali pareikalauti apie 24,4 mln. eurų.

Be nurodytų garantijų, kurios bus atitinkamai tęsiamos vėlesniais metais, 2024–2025 metais planuojama nuosekliai didinti karių tarnybinio atlyginimo koeficientus bei nuo 2024 m. pradėti mokėti piniginę išmoką už kiekvieną penkerių metų profesinės karo tarnybos laikotarpį:

- nuo 2024 m. Įstatymo projektu siūlomų pakeitimų įgyvendinimas gali pareikalauti apie 26,0 mln. eurų, iš jų: tarnybinio atlyginimo koeficientams didinti 5,5 proc. – apie 18,8 mln. eurų bei piniginei išmokoms (60 straipsnio 9 dalies pakeitimai) – apie 7,2 mln. eurų;
- nuo 2025 m. Įstatymo projektu siūlomų pakeitimų įgyvendinimas gali pareikalauti apie 20,6 mln. eurų tarnybinio atlyginimo koeficientams didinti 5,5 proc.

Įstatymo projektu siūlomų pakeitimų įgyvendinimo poveikis KAS asignavimams priklausys nuo gavėjų skaičiaus, garantijų taikymo apimčių ir karių tarnybos sąlygų.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymo projekto rengimo metu specialistų vertinimų, rekomendacijų ir išvadų nebuvo gauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

„Karo medicinos gydytojai“, „priemokos“, „išmokos karo medicinos gydytojams“, „sužeistų karių socialinė integracija“, „atsargos karių socialinė integracija“, „karinė specialybė“, „specialioji karinė specialybė“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai
Nėra.
